Ч. 264 (10.941). Львів, субота 27. листопада 1926 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік XLV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Сойм буде таки розвязаний.

В березні 1927 р. розвязання сойму, в червні нові вибори. — Сенат ратифікував польсько-румунський трактат. — Експозе міністра освіти й виступ представників національних меншостей. — Політичне значіння виїзду Пілсудського до Вильна. — Вшехполяки розпадаються. — Розлам в ППС. — Димісія Ґайчака. — Пресовий закон — неважний.

Варшава, 25. листопада 1926.

В соймових кругах рахуються тепер з можливістю розвязання сойму, до якого мало би прийти на весну найближчого року, себто після ухвалення буджету на рік 1927—28. Сойм мав би розвязатися з власної ініціятиви, при чому слід зазначити, що до переведення такої ухвали є конечна попередня зміна конституції. Бо відомо, що сойм, зміняючи в літі ц. р. конституційний закон, виелімінував наслідком непорозуміння з тих змін справу розвязання законодатних тіл на основі власної ухвали. З уваги на змінені політичні відносини є тепер сливе всі партії за розвязанням сойму. Ініціятиву до розвязання теперішнього сойму мають дати соціялісти. Якби ці пляни здійснилися, то з кінцем березня 1927 р. сойм був би розвязаний, а з кінцем червня (перед жнивами) відбулисяб вибори.

На нинішньому засіданні сенату була на денному порядку одна точка: ратифікація польсько-румунського ґарантійного пакту. Справоздавцем був пос. Кіньорський, що сильно акцентував мирові тенденції обох держав. У дискусії забрав м. ин. голос сен. Карпинський (Український Клюб), який заявив, що його клюб голосуватиме проти ратифікації. Мотивуючи це становище Українського Клюбу, бесідник доказував, що цей пакт є спрямований проти найживотніших інтересів Українців, яких територію Польща й Румунія поділили так, що границя цих обох держав переведена через живе тіло українського народу.

Потім промовляв сен. д-р Рінґель (Жид. Клюб), який заповів, що Жиди стримаються від голосування над цим трактатом.

В голосуванні ратифікаційний пакт принято більшістю голосів. На тому й вичерпано денний порядок.

Нині цілий день радила соймова буджетова комісія над буджетом міністерства освіти. пос. Реф. Качинський поставив внесення на збільшення буджету на 816 тис. зол. Міністр віроісповідань і освіти Бартель акцептував постуляти референта і просив вставити до буджету додаткову суму 1 міл. зол. на будову будинку міністерства освіти. В дискусії над буджетом мін-ства освіти мін. Бартель заявив, що в Польщі нема шкільного устрою, бо панує повний хаос. Дискусія на цю тему часто заносить політикою. Задумує покликати до життя шкільну раду, а радше шкільний сойм, що складався би з визначних знавців педагогічних справ. Цей шкільний сойм мав би співпрацювати при усталюванні шкільної політики. До вищих шкіл молодь приходить неприготована, тому слід би запровадити кваліфікаційні іспити для вступаючих до вищих шкіл. Це не допустило би теж до переповнення університетів. Вище шкільництво повинно ділитися на загальне, себто університети і спеціяльне, себто технічні, рільничі й ин. школи. Вступ до вищих спеціяльних шкіл не залежав би від свідоцтва зрілости.

В дискусії посли Утта (Нім.), Ґрінбавм (Жид) і Васильчук (Український Клюб) критикували різко польський уряд. Пос. Васильчук домагався скреслення позиції на організацію „Руського Наукового Інституту“, бо Українцям належиться самостійний університет.

Виїзд марш. Пілсудського до Вильна минулої ночи має без сумніву політичний характер. Там тепер перебуває і мін. справедливости Мейштович. Поінформовані кажуть, що у Вильні, де Пілсудський побуде кілька днів, мають радити м. и. над справою національних меншостей, з окрема над положенням Білорусинів.

В парляментарних кругах ходять чутки, що небавком прийде до розламу в лоні ЗЛН., з якого має вийти Дмовський. Сильні непорозуміння викликало також теперішнє становище Ґрабського, який пропагує політику помирення з Пілсудським. У звязку з тим Ґрабський відбував уже наради з центральними групами у Львові. На неділю скликано до Варшави начальну раду ЗЛН.

Також в ППС. істнують сильні тертя на тлі актуальних політ. проблєм. Ходить тут теж про відношення до особи прем. Пілсудського і до теперішнього мін. публичних робіт Морачевського. Найкращим доказом терть в партії є те, що пос. Яворовський запротестував у варшавськім окружнім комітеті ППС. проти переходу партії до опозиції.

Віцеміністр освітя Ґайчак уступив зі свого становища. В урядничих колах думають, що найбільше виглядів на становище віцеміністра освіти має майор Януш Єнджеєвич, який сповняє функції звязкового між кабінетом премієра і мін-ством освіти. Між кандидатами на це становище є також проф. Еренкрайц з Вильна.

В суботу дня 27. листопада минає речинець, означений конституцією, до якого уряд обовязаний внести пресовий декрет до сойму. Коли в цьому речинці декрет не буде зголошений, що є майже певне, правосильність його упадає.

Французький ґенеральний штаб проти евакуації.

Париж, 26. листопада 1926.

Є чутки, що французький ґенеральний штаб зажадав рішучо, щоби французький уряд з огляду на безпосереднє загроження Німеччиною не переговорював дальше в справі евакуації Надренії і скасування міжсоюзної контрольної комісії. Німеччина повинна насамперед дати ґарантію щодо безпеки Франції і її союзників на сході Европи, а потім домагатися евакуації.

Злучені Держави проти Мексику.

Льондон, 25. листопада 1926.

З Вашінґтону повідомляють: Тут кружляють чутки, що уряд Злучених Держав задумує заняти супроти Мексику рішуче становище, що могло би потягнути за собою зірвання дипльоматичних взаємин.

„Таймс“ повідомляють із Вашінґтону, що деякі тамошні кола є думки, що американський уряд рішився повалити президента Мексику Калеса. Положення, яке витворилося між Злученими Державами і Мексиком, вважають у Мексику вельми поважним. Взагалі там думають, що ядром конфлікту є не так доля американських нафтових товариств, як те, чи в центральній Америці перевага є по стороні Мексику чи по стороні Злуч. Держав.

Франція і концентрація італійських військ.

Льондон, 25 листопада 1926.

Кореспондент „Дейли Телеграфу“ повідомляє з Парижа, що вістка, начеб французький уряд був затрівожився концентрацією італійських військ над французьким кордоном — є неправдива. Французькі урядові кола не приписують італійському урядові ніяких ворожих намірів.

Ухвали райхстаґу.

Берлін, 25. листопада 1926.

Райхстаг закінчив дискусію над закордонною політикою Німеччини. Відкинув два внесення на висловлення урядові заяви недовіря, а ухвалив внесення, яке взиває уряд розглянути, чи справу відповідальности за війну можна предложити міжнародньому трибуналові справедливости.

Ірляндія протестує.

Льондон, 25. листопада 1926.

З Ульстеру повідомляють, що уряд півн. Ірляндії ухвалив вислати негайно делегацію до англійського премієра з протестом проти надання англійському королеві нового титулу (принятого на конференції доміній): король Англії і Ірляндії.

Каменєв послом СРСР в Римі.

Рим, 25. листопада 1926.

Каменєв іменований большовицьким послом у Римі.

Тіло Красіна спалять.

Льондон, 25. листопада 1926.

Тіло Красіна спалять, а потім перевезуть до СРСР.

Процес 151.

За приналежність до української повстанчої орґанізації.

Володимир Вол., 25.XI. 1926.

Дня 25. ц. м. на розправі 151 обвинувачених Волиняків предсідник розправи усунув одного обвинуваченого, тому, що він будьто би допустився образи публичного обвинувачуючого. Всі обвинувачені на знак солідарности з їх товаришем зажадали, щоб і їх усіх усунути зі салі, а потім стали співати українські пісні. Предсідник завізвав на салю сильний відділ поліції і комендантові поручив обвинувачених кількома партіями відпровадити до вязниці, а рівночасно зарядив завішення розправи. Опісля трибунал ухвалив від завтра вести розправу заочно. Цю ухвалу трибуналу заквестіонувала оборона та загарантувала повний спокій обвинувачених. Ґарантію цю суд після наради приняв і завтра вестиметься розправа знову явно. Незалежно від того ведеться слідство в справі тої демонстрації підсудних.

Далекосяжна переміна.

Львів, 26. листопада 1926.

Держава, яка вийшла в Европі найбільшим переможцем з останньої війни — Англія, доходить до пересвідчення на власній шкірі, що овочів версайського договору не можна зберегти надовго. Одноцільна імперія, яка тільки завдяки піддержці доміній могла закінчити успішно війну і накинути свою волю иншим державам на Мировій Конференції, йде за першим сильнішим напором цих доміній, що не хочуть бути звязані з британським островом обовязками підчинених держав.

Остання британська конференція в Льондоні скінчилась майже сензаційним вислідом. Англія йде куди далі в новім принціпі федералізму, як політики СРСР. Нове основне право англійських доміній зясоване ось-як: „Частини держави є автономічними суспільними організмами в державі, зовсім рівними в правах і обовязках, у ніякому відношенні їй не підчиненими у внутрішніх чи закордонних справах. Вони зєдинені тільки спільною вірністю для корони і є добровільними членами спільної англійської нації“. Що це значить? Губернатори доміній не є вже представниками англійського уряду; льондонський уряд входить на майбутнє у взаємини із столицями доміній безпосередно; єдиним дорадником англійського короля у справах політики доміній є сама домінія. Кожна домінія має право підписувати договори з чужинними державами, а тільки повідомити тих инших членів англійської імперії, які мають спільні інтереси і виждати на їх відповідь. Англійському урядові лишається тільки покищо головна відповідальність за закордонну політику й оборону всієї держави. З другогож боку ніяка частина всієї імперії не має права брати на себе зобовязань, які вяжуть автоматично иншу. Якщо домінії вважають це за доцільне, можуть мати своїх дипльоматичних представників у чужинних державах.

Цього рода нові пункти взаємин льондонського уряду з урядами доміній несформульовані в кодифікаційну систему. 12 сторінок історичного документу, який є результатом довгих місячних нарад, зредаговані під проводом льорда Бальфура, стараються зясувати ці взаємини в якнайзагальніших обрисах з питомою англійською практичністю, полишаючи якнайбільше місця для життєвого досвіду — єдиного джерела політичної мудрости.

Англія стоїть перед перспективою повного перетворення своєї дотеперішньої закордонної політики. Федералізм переміг імперіялістичну політику; імперія стала союзом вільних державних організмів. Цей процес відокремлюванняся від „матірного пня“ Англії тягнеться від 1830 р. Перша англійська кольонія, Канада, виборола собі автономію ще в 1873 р. За нею пішла Австралія, а в р. 1908. південно-африканська унія. Цей природний процес реакції проти впливів Льондону приневолив центральний уряд завести в 1887. інституцію державної конференції, яка від 1907 р. постійно збирається на нараду з участю Ірляндії, Канади, Південної Африки, Новофундляндії, Центральний льондонський уряд мусів зрозуміти, що та Австралії. проти волі цих давно самостійних

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

Процес 151.

За приналежність до української повстанчої організації.

Дня 15. листопада ц. р. зачався у Володимирі Волинськім великий політичний процес проти 151 обвинувачених за злочин з арт. 102. уступу II. карного кодексу, себто за приналежність до Українського Повстанчого Союзу, що мав на меті викликати повстання і розпоряджав складами зброї. Кара, передбачена законом, є доживотна, тяжка вязниця.

Обвинувачені, як ми свого часу вже писали, це головно селяне, декілька студентів та інтелігентів — між ними студ. фільософії зі Львова Нестор Хомин. Ізза недостачі відповідного льокалю розправа ведеться в театральній салі „Polsk-oi Macierz-y Szkoln-oi". В склад суду входить презес Окружного Луцького Суду Влозен і судді Маслюкевич, Люнік (був. адвокат з Винниці) та Поповський. Обвинувачують заступники прокуратора Ходецький і Струмельський. Боронять д-р Давидяк і д-р Ст. Шухевич зі Львова, посол Підгірський, адвокат Вол. Криницький з Берестя, Дурач і Ян Домбровський з Варшави.

Ціле місто прибрало з нагоди цього процесу вигляд воєнний. По улицях переходять часто великі військові патрулі. Сконсигновано велику скількість пішої і кінної поліції. Кажуть, що приїхали відділи аж з Познанщини. По вулицях збираються гуртки людей, щоб побачити знайомих обвинувачених, що їх провадять з тюрми містом до судової салі. Людей розганяє кінна поліція. Хорі обвинувачені Крайц і Хома їдуть повозкою, окруженою зі всіх боків кінними поліцаями. Инші йдуть повільною ходою, окружені великими відділами поліції.

Цілу майже салю заняли підсудні, що тиснуться на лавках. По заду залишено трохи місця для публики, для котрої роздано около 40 карт вступу. Суд заняв місце на сцені.

Перший день розправи виповнило відчитування актту обвинувачення. Другий і третій день заняло упорядкування свідків та їхне заприсяження. Свідків негайно відправлено додому, визначивши їм заздалегідь дні, в яких мають прийти в ріжних партіях до переслухання. Між прокураторськими свідками переважають мундурові і немундурові функціонарі поліції. Між ними є також Савіцький — референт львівського воєвідства, відомий з процесу Штайґера, Мітснер, що заняв у Львові місце по Кайдані, й инші. Першу партію свідків покликано на день 23. листопада, останню на день 8. грудня ц. р. Всіх свідків є около 400.

Акт обвинувачення має 66 сторін друку. Його зміст такий:

У квітні 1924 р. після зліквідування львівською владою Української Соц.-Дем. Партії перейшла вона на Волині на большевицьку плятформу і стала частиною „Комуністичної Партії Західної України", яка має свій Центральний Комітет у Львові. Мета партії викликати повстання в Західній Україні (слова акту обвинувачення), завести там радянський устрій і прилучити Східну Галичину, Волинь, Холмщину, Полісся і Підляша до Радянської України. Для переведення того партія перейшла осінню 1924 року на Волині на боєвий устрій. Почали скоро творитися боєві одиниці і вищі команди, щоби з початком квітня 1925 року почати повстання. У Володимирі Волинськім утворено команду бригади з Віктором Крайцом як командантом на чолі. Його адютантом був Володимир Вишневський. Бриґади поділено на полки, полки на курині, курині на сотні і т. д. Кожна збірна громада (не село) творили район, котрий виставляв один курінь. Акт обвинувачення подає прізвища куріних і декількох сотників. Рядовики носили назву „козаків". Усі присягали на руки командантів, а присягу складали на зброю, себто на кріс, револьвер то що (?). В акті обвинувачення подається текст присяги, що її подав поліційний свідок Хихула.

Повстання не вдалося, бо поліція 1. квітня 1925 р. арештувала команданта бриґади Крайца, його адютанта, декількох куріних, сотників, десятників і козаків. У переважаючій більшости арештовані признавалися перед поліцією, що належали до повстанчої організації, одначе майже всі вони відкликали перед слідчим суддею своє признання, оправдуючись тим, що були примушені так зізнавати.

В днях 19. і 20. листопада переслухано всіх 151 обвинувачених, з яких тільки 11 призналися, що належали до комуністичної партії Західної України. Всі инші свою вину заперечили, до ком. партії не належали. Слід зазначити, що переслухування кожного обвинуваченого відбувалося в неприсутности всіх инших. Між тими 11, що призналися, є якийсь православний духовник Арсен Дедів, що робить враження провокатора. Він видає всіх обвинувачених і говорить усякі неправдоподібні річи. Каже, що від нього відбирав присягу Крайц на револьвер і ніж. Инші 10 обвинувачених, що призналися, це міщане з Володимира Вол. і селяне з найближчої околиці, а між ними на першому місці стоять Віктор Крайц і Нестор Хомин. Усі 10 роблять додатне враження.

Щодо обох головних обвинувачених, то Крайц — це бувший старшина військ У. Н. Р., а Хомин — студент з Галичини, засуджений у т. зв. „святоюрськім процесі" на 2 і пів року тюрми. Крайц є догоряючим сухітником і дні його життя почислені. Це ідеаліст, що після договору Петлюри з Поляками перейшов до комуністичної партії, в якій працював з фанатизмом. Хомин на Волині ніколи не був і працював тільки в Галичині. Яким чином втягнено його до цього процесу, годі збагнути.

Обвинувачені, що призналися в приналежности до комуністичної партії, заявляють, що комуністична партія ніяких боєвих організацій не має і є противна всяким диверзіям і саботажам. Якщо дехто з них на поліції говорив про боєві організації, то це було тільки під терором поліції. М. ин. один з обвинувачених підніс, що коли його на поліції били і він упав на землю, тоді став його копати ногами присутній там підпрокуратор Струмельський, який зажадав тепер точного запротоколування того зізнання. Майже всі обвинувачені відкликують свої зізнання на поліції. Протестують також проти того, аби їх судив польський суд, тому, що це суд буржуазний, як також тому, що вони Українці, а суд на українській землі повинен бути український. До комуністичної партії належали тому, що вона організувала селянство й робітництво і поставила собі за мету змінити істнуючий лад, та прилучити зах.-українські землі до Радянської України. В ряди партії загнала їх сама польська влада на Волині, яка нищила й переслідувала всякі визвольні змагання українського народу.

В понеділок 22. листопада зачали зізнавати перші свідки.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

Всячина.

Амортизація штанів. З московської газети „Вечерняя Москва" перекладаємо дослівно таку статейку: „Як усякий мущина, сторож іркутської фабрики кишок, Козак, ходив у штанах. Як усякі штани — вони витирались. Але де вони витирались? Таке питання не має в собі нічого неприличного: вони витирались на службі. А за штани витерті при виконуванні службових обовязків — Козак гадав собі — повинен одержати компензацію. — Я питаюсь профсоюз — кричав він у місцевім комітеті, бючи себе в груди — невжеж робітник не завоював собі права витирати штанів? За що ми боролись! — Успокійтесь, товаришу — відповідали йому — і йдіть спокійно до хати. І не лякайтесь за штани. Ми стоїмо на їх сторожі. Одначе адміністрація фабрики, стоючи на сторожі господарських інтересів республики, рішуче відмовилась компензувати витерті місця. Але і місцевий комітет виявив похвальне завзяття в обороні штанів члена профсоюзу. Обі сторони виявили таке завзяття, що справу мусіли передати т. зв. конфліктній комісії. Засідання Р. К. К. (робітничої конфліктної комісії) відбулось 20. жовтня. Погляду адміністрації боронив сам директор фабрики тов. Лэгутін, розуміється з огляду на превелику вагу питання. Наводимо його промову про штани, як вона записана в протоколі: „Козак вступив на службу в Кішпромторг дня 1. січня 1926. р. і тому вважаю, що він не міг носити всю зиму штанів на рахунок підприємства, тому, що прийшов до праці в половині зими, а крім цього Кішпромторг заплатив за амортизацію спецодіжи (одіжи для спеціялістів) за місяць січень, і тому вважаю, що Козакові належаться амортизаційні не за всю зиму, а тільки за зношений час, себто лютий, март, квітень! „Блеск красномовства, непохитність льогіки директора, що для штанів робітника полишив фабрику — зробили враження на комісії. Вона згодилась на компроміс і рішила: „Заплатити товаришеві Козакові за амортизацію штанів за три місяця". Суми в протоколі не зазначили. Стільки московський часопис. Ми із свого боку додамо, що журналісти також повинні боротись за амортизацію такої необхідної частини їх гардероби в їх професії.

ОПОВІСТКИ.

„Український Національний Хор" під управою Дмитра Котка:
Пятниця 26. XI. — Скала.
Субота 27. XI. — Скала.
Неділя 28. XI. — Бучач. 528 5—?

Український Наддніпрянський Хор під управою Петра Єсенського у складі 30 осіб виступає:
Пятниця 26. XI. — Жовква.
Субота 27. XI. — Рава Руська.
Неділя 28. XI. — Угнів.
Понеділок 29. XI. — Белз.
Вівторок 30. XI. — Кристинопіль.
Середа 1. XII. — Сокаль.

В неділю, дня 28. листопада 1926 о 10-ій год. рано в салі XIV. (старий будинок університету) відбудуться річні Загальні Збори Тов-а „Студентська Громада" зі слідуючим денним порядком: 1) Відкриття Зборів. 2) Відчитання протоколу з попередн. Заг. Зборів. 3) Звіт з діяльности Виділу. 4) Звіт Контрольної Комісії і уділення абсолюторії. 5) Завдання українського студентства під сучасний мент — реф. тов. Француза. 6) Вибір нового Виділу. 7) Внески і запити. Вступ на Загальні Збори будуть мати лише ті члени, що не залягають з вкладками через два місяці. За Виділ: Гупало Володимир, голова. Строншцький Василь, секретар. 969 2—2

Товариство „Українська Захоронка" повідомляє отсим, що льосовання фантової льотерії відбудеться в неділю, дня 28-го падолиста ц. р. о 4-ій год. пополудни, в салі Т-ва „Українська Бесіда" у Львові. Всіх П. Т. Добродіїв, що закупили льоси згаданої льотерії, проситься у власному інтересі доконче явитися на згаданому льосованню. Виділ Т-ва „Українська Захоронка". 990

Подається до відома Товаришкам, що при Товаристві „Студентська Громада" у Львові істнує „Секція Студенток". Урядові години Секції у второк і середу від 4—6 год. пополудни в Академічному Домі, в Канцелярії Студ. Громади. Товаришок, які студіюють на инших Високих Школах в Польщі і загряницею, просимо о переписку на адресу: Секція Студенток при Студентській Громаді, Львів, Супінського 21. — За Виділ: Конрад Ярослава, голова. Боднар Марія, секретарка. 1-1

Заходом студентів політехніки у Львові відбудеться в суботу, дня 27. ц. м. о 7-ій год. вечером „Чайний Вечір" в великій салі Академічного Дому, Супінського ч. 21. Запрошення можна набути в домівці „Основа" 26. і 27. ц. м. від год. 6—7 вечером, в Академічнім Домі. 984 1-2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Оповіщення.

В українських календарях надруковано, що в Мостиськах є адвокатом д-р Евген Сінкевич. Щоби з тої причини не було непорозумінь, подаю до відома, що в Мостиськах такого адвоката нема, а живе тут п. Евген Сінкевич, правник, який одначе не має права до адвокатури і адвокатськими справами не займається.

Д-р Лев Кульчицький
адвокат
в Мостиськах.
986 1—1

ХХ. Звичайні Загальні Збори

Дому торговельно-промислового „ДОСТАВА",

кооперативи з обмеж. порукою у Львові, відбудуться дня 14. грудня ц. р. о 4. год. пополудни в комнатах кооперативи при вул. Домініканській 11, I. п., з отсим порядком нарад:

1. Отворення Зборів і відчитання протоколу послідних Загальних Зборів.
2. Звіт з діяльности за адм. рік 1925/26.
3. Звіт Контрольної Комісії.
4. Внесок Надзірної Ради в справі розділу чистого зиску.
5. Затвердження членів Управи і їх заступників.
6. Доповняючий вибір членів Надзірної Ради.
7. Внески і запити.

Річні звіти, рахунки і біланс є виложені для перегляду членів в обох складах кооперативи. 985

Львів, дня 24. листопада 1926.

о. Алекс. Стефанович предсідатель. *о. Юл. Дзерович* секретар.

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

відсічка) зможе сказати, що працювали для Бесарабії. Я цього певний і всюди вказував на те, що в Бесарабії треба тільки усунути внутрішнє зло і всі ми, Бесарабці, хочемо і прагнемо свобідного життя". Одним словом — викрут.

Упадок сільського господарства.

„Аргус" з 7. XI. ц. р. подає голос фахівця-агронома про причини знищення й упадку врожаю кукурудзи: „Коли раньше, за Росії, в кожнім повіті були спеціяльні земські установи й селекційні стації, що довголітньою працею піднесли кукурудзяне насіння до першорядної якости і тим чином збільшували врожаї, то по прилученню Бесарабії до Румунії ці установи підупали, а потім їх розвязано. Останні двохрічні неврожаї привели до цілковитого знищення доброго зерна-насіння, а Румунія дала весною своє власне насіння. Це насіння походить ще з 1904 року, коли в Румунії був неврожай і привезено його тоді з Аргентини: це найгірший сорт кукурудзи, т. зв. кінський зубок. І тим то насінням засипана тепер Бесарабія і тому то врожаї кукурудзи Бесарабії погіршуються з кожним роком. Коли врожаї в Бесарабії давніше доходили 25—30 гектолітрів з одного гектара, то тепер в 1925 і 1926 році упали до 10 гектолітрів. Ніхто не інтересується поліпшенням насіння головного красвого сільсько господарського продукту і це в скорому часі може привести богатий колись край до повної руїни".

НОВИНКИ.

— **Погода.** Метереольоґи ствержують, що в нашім краю не було в такій порі як тепер, такої лагідної погоди від 150 літ. Цей факт потішає всіх людей, що журяться в осени діравими черевиками та плащами. Тим більше, коли осінь зійдеться з вуглевою крізою. Одночасно із світа приходять такі звістки: спокійні озера Лаґо Маджоре і Комо вийшли із своїх берегів, залили містечка Лекко, Штреза, Спаленца і частину міста Ком та Арона. Також Павія стоїть у частині під водою, а в Тосканії ріки позаливали села. У місті Нім (Франція) відчули землетрус, а в полудневій Франції сильні бурі.

— **„Перестороги".** В ч. 256. нашого органу в рубриці „Новинки" помістили ми під написом „Перестороги" нотатку молодого поета п. Я. Цурковського, звернену проти п. Володимира Должицького. А саме п. Я. Цурковський „перестерігає" українське громадянство перед п. В. Должицьким, який ніби то пропонував йому „за добрі гроші редаґування рептильки з твердохлібівською тенденцією", а після відкинення ним цеї пропозиції п. Должицький иншим пропонує вже редаґування газети „ніби то неугодової". Не підозріваючи накопичення такої великої перфідії у молодого „ідеаліста", помістили ми ту нотатку в добрій вірі. Тимчасом після її появи з богатьох сторін одержали ми інформації, що „перестороги" п. Цурковського є „поетичною" видумкою на тлі особистих порахунків. Тенденцією її є понизити в публичній опінії п. Должицького, наскрізь неполітичну людину, дотеперішнього видавця поезій п. Цурковського — за те, що той рішуче відмовився на будуче видавати твори п. Цурковського. З помсти п. Цурковський не лише чинув на п. Должицького клеймо „твердохлібівства", але для цього надужив і нашої доброї віри. Осуджуючи якнайрішучіше такі „етичні" засоби поборювання „противників", тим більше особистих, містимо це пояснення, щоби тим чином з нашого боку знівелювати клеймо, кинене на п. Должицького молодим носієм „ідеалістичного" світогляду.

— **Київська опера** збогатилась на одну нову силу; після кількалітнього побуту в Празі вернулась до Києва відома співачка Е. Воронець.

— **Міністри, закони і поліцаї.** Польська преса підкреслює з гордістю, що на варшавських вулицях поліцаї задержали міністра закордонних справ і міністра комунікації, які пішки і в авті, не знали нових правил ходження по вулиці; а міністра внутрішніх справ в однім з провінціональних міст за те, що їхав автом з осліплюючими рефлекторами. Міністри горді були, що поліцаї так совісно виконують свою службу. Та чи варта бути гордим на те, що самі міністри не знають законів або їх не виконують і щойно поліцаї мусять їм їх пригадувати?

— **Львівська хроніка.** На Левандівці вбито господаря Фелікса Кузнера; арештували двох братів Фридрихів, підозрілих у злочині. — Молода жінка легкої професії, Табак, пробувала отруїтись йодиною. — На львівській залізниці впав під льокомотиву якийсь робітник; до цього часу не ствердили у тожности мерця. — Один і той самий спосіб на два випадки нещасливого кохання найшли дві львівські замужні Жидівки закохавшись, хотіли позбутись свого мужа, обявивши його божевільним. До спілки з любком передали мужа під опіку Кульпаркова і щойно коли один із заступників мужа одурив таку даму, справа стала прилюдним скандалом.

— **Провінціяльна всячина.** Обвинувачений у намаганім двоженстві та зведенні під покришкою обіцяного подружжа 76-літній Вол. Тухович із Стрия, станув перед львівським судом. Він „набирав" ріжні родини на провінції на позички, виступаючи в ролі залізничого урядовця і нареченого. Тимчасом мав лише на собі фальшивий мундур кондуктора, а за собою три правдивих роки вязниці за крадіжі. — Бориславський громадянин Сверлун Ліпковський повідомив поліцію, що його жінка втікла з урядовцем копальні, забравши на кошти подорожі всі його гроші 2000 зол. — Біля Рави Руської піймали проводиря якоїсь банди, що нападала від довшого часу на довколичних господарів і грабила їх: називається він Иосиф Померсбах. — Із села Дроздівці, біля Городка, привезли до Львова двох парубків пострілених револьверовими кулями; поліція не може довідатись про причину їх стану. — Свідками справжньої родинної трагедії були селяне у Піскрині, пов. Кросно, де 74 літній старець підпалив свою хату і підрізав себе бритвою з помсти за те, що його внука, якій записав увесь масток, не додержала умови і не хотіла його держати в хаті до його смерти.

— **Нотарі розчаровані.** Міністерство справедливости у Варшаві вважає, що справедливість домагається, щоби нотарі не мали більше доходів, як судді, і тому хоче їм визначити пенсію, з тим, щоби вони передавали свої доходи до скарбових кас. Ясно, що нотарі є таким проєктом сильно розчаровані.

— **Торгують усім, чим можна.** На копальнях Домброви найдено недавно кістяк мамута. Влада у Катовицях поцікавилась такою цінною знахідкою, та заки видала розпорядок, що зробити з таким почесним предком земної фавни, мамут опинився в однім париськім музею. Тепер польський посол буде інтервеніювати в Парижі, щоби Франція звернула цей музейний зразок дипльоматичним шляхом і виявила, хто продав їй цей кістяк. Невже-ж і мамутів у Польщі мало?

— **Теперішні діти.** Трьох учеників від 13 до 15 літ вибрались із Вдовиць до... Африки, шукати золота. Все сини богатих родичів. У ґеоґрафії „сильні" не були, бо їхали до Африки через Самбір і Галич. Їх проводир, побачивши в Самборі, що не вистачить грошей на дальшу дорогу, чкурнув від товаришів і вернувся до хати. Двох инших задержала поліція. Хлопці мусіли дома надто часто чути про недостачу „золотих", а в кіні побачили як Чарлі Чаплін дійшов до мастку, найшовши золоту жилу.

— **Для шахістів.** У Берліні почались від кількох днів міжнародні шахові змагання; їх вислід дотепер після 5-ої черги такий: Рубінштайн 4 пункти, Боголюбов 3 і пів. Ґрюнфельд і Ліст по 3, Ионер 2 і пів, Колле, Семіш, Шпільман по 2, Анес і Гольцгавзен по півтора.

— **Символічне 13.** Якийсь польський денник у Варшаві має математика та астрольоґа, який з нагоди скликання сойму на 13-го ц. м. доказує, що число 13 має символічне значіння в житті марш. Пілсудського. А саме 13. листопада 1918 його вибрали президентом; 13. серпня 1920 вийшов переможцем над червоною армією; 13. травня виграв у варшавськім перевороті. Число голосів при останніх виборах на нього як президента було 292 а це є 13 (2+9+2); число голосів на протилежного кандидата теж давало суму 13, коли розложити цифру 193. Навіть історична розмова марш. Пілсудського з бувш. президентом Войцеховським, після упадку кабінету Грабського велась також 13-го. При відповідній уяві можна повірити, що число 13 є наслане Провидінням і неодному звичайному смертному; нпр. урядовець що не може діждатись 1-го при довшім місяці з 31 днів, бачить, що 31 взад це 13; шість днів праці і семий відпочинку це 13... і так далі...

— **Хлопяча дівчина.** У Будапешті, на вулиці Ракочія, трапилась цими днями досить небуденна історія. До поліцая підійшла елеґантна дама і домагалась, щоби він арештував дуже гарного молодця, який обіцяв з нею женитись, пропутав її 250 міл. корон і не хоче женитись. Коли молодця привели на поліцію, він заявив, що є дівчиною і вже 12 літ ходив у мужеській одежі. „Маю тепер 29 літ — сказала хлопяча дама — і вже від 17 р. життя прийшла я до переконання, що тільки в мужеськім убранні можна вести сяке-таке життя. Жінка виставлена скрізь на неприємности". Дівчина знайомилась з дівчатами з добрих домів у ролі хлопця, діставала від них гроші і добре їй жилось. Вона заперечувала, що обіцяла женитись з тою останньою, яка казала її арештувати і почала плакати. Її звільнили, звернувши увагу, щоби не ходила надалі по хлопячому, коли не хоче мати нових неприємностей. Дівчина відповіла на це заінована: „Чому? Чи можна когось карати за те, що він одягнений у мужеське вбрання і вміє ніжно розмовляти з дівчатами. Чи це вільно тільки мущинам?" Поліцай почухався в голову, так само як перекладчик цієї новинки і не дав на це ніякої відповіди.

— **Світова хроніка.** Китайські пірати гуляють далі по морю і ограбили новий корабель „Вай-Гої" разом з його пасажирами. — Французький військовий летун Бернар вибрався в подорож на гидроплані з Марсейль на Мадаґаскар, щоби прослідити, чи можна між Парижем і кольоніями наладнати постійну комунікацію водними літаками. — Голова союзу німецьких авторів має 2.500 рукописів пес, які не мають виглядів діждатись вистави в Німеччині. Він виїзжає з ними до Америки і там хоче їх продати гуртом по незвичайно низькій ціні. Видко, що Німці не мають дуже високого погляду про літературний смак Американців. А все-ж! якби ми так мали гроші... могли би збогатити легко свій репертуар! — У Льондоні відчинили святошно нову телеграфічну комунікацію через Тихий Океан. — В околиці Нижнього Новгороду відкрили великі простори заліза, вартости 15 міліярдів фунтів. — Бувш. великий російський князь Дмитро Павлович, син великого кн. Павла Олександровича оженився в Біяріц з одною Француженкою, що не має ніяких титулів. Але, що бувші російські князі бавляться на чужині надалі у володарів, то вел. князь Кирило надав жінці свого свояка з нагоди шлюбу титул... графині Ілінської. Просто і весело! У Відні помер найбільший австрійський проповідник єзуїт о. Абель, уроджений у 1863 р. — Джон Рокфелер молодший з нагоди своїх уродин записав 50.000 дол. на жидівські філянтропійні товариства. Може це потішить американських Жидів, які не можуть спокійно спати, що другий міліярдер — Форд дає гроші на антисемітські підприємства.

— **З кіна.** У кіні „Лев" починається вистава нової фільми в 12. діях, архитвору варшавської фабрики „Сфінкс" п. з. „Прокажена" (Пісня кохання) на підставі одної з найбільше читаних польських сучасних повістей Гелени Мнішківної. — У кінах „Коперник" і „Марусенька" почалась фільма „Бунт кохання" зі зорею американського екрану Ґльорією Свансон у ролі маркетанки і Бен Ліоном. Акція пєси в Неаполі, Сіді ель Аббас та Альжирі.

— **Футра** замовити треба у Карпяка Львів, ул. Куркова 11/а.

Дописи.

Теребовля. *(З культурно-освітнього руху).* В 226 ч. „Діла" був поміщений допис із Теребовлі, в якому якийсь „літописець" накинувся на місцеве громадянство, закидуючи йому байдужість, бездіяльність і т. д. Не малиб ми нічого против того, якби це було правдою, але „літописець" усі факти представив невірно і тому просимо їх спростувати. Правдою є, що Теребовля колись перед війною славилася кипучим життям у численних товариствах, а Теребовельщина належала до найрухливіших повітів Галицької України. Правдою також дальше є, що воєнне лихоліття знищило і перервало діяльність богатьох українських товариств і щойно в 1921 р. починається відновa українського життя в Теребовельщині. Одначе правдою є, що читальню „Просвіти" в Теребовлі відреставровано заходом молоді. На основі протоколів із засідань виділу читальні можемо ствердити тільки те, що молодь, бажаючи забавитись, побілила читальню, очистила її, а основно відновлено будинок читальні завдяки старанням тодішнього виділу й Американців. Неправдою дальше є те, що читальні в повіті повідновлювано завдяки молоді. Відновлення читалень належить завдячити виділові філії „Просвіти", який докладав усіх зусиль, щоби по селах повідновлювати читальні, а по деяких основано й нові. Молодь — головно академічна — не брала в тім ніякої участи, хоч виділ філії „Просвіти" звертався до неї із закликом зорганізувати відчитову секцію і їздити щонеділі по читальнях з рефератами. Неправдою є й те, що тільки одинокий д-р С. Мішко їздить по читальнях щонеділі і свята і що вся просвітно-організаційна праця в повіті лежить майже виключно на його плечах. Крім д-ра Мішка їздять по читальнях і инші члени виділу, що можна ствердити на основі книги протоколів філії „Просвіти". Правдою є і те, що пише „літописець", а саме, що університетська молодь через роздори занедбала працю по читальнях, але забув він додати, що власне він сам був головною причиною тих роздорів. Дальше зазначимо, що теребовельський хор „слава і гордість перетвоєнної Теребовлі", істнує дальше, як істнував увесь час. Доказом того є концерти в честь Шевченка, які відбулися в 1923—25 роках. Хор, втративши такого таланови того дириґента-музика, яким був о. Турула, мусів трохи підупасти, але Шевченківський концерт в 1926 році не відбувся не з вини проф. П. Чайківського, (якого „літописець" мильно називає дириґентом хору, бо дириґентом є місцевий дяк), а з вини членів хору, які не сходилися на проби. Неправдою є також те, що проф. Чайківський „загвоздив" усі товариства; проф. Чайківський працює по наших товариствах може і понад сили (бож сам „літописець" признає, що одні і ті самі люде поруч свої станові обовязки працюють у всіх товариствах), коли між тим инші наші одиниці, яких „літописець" полишає в супокою, не тільки не беруть ніякої участи в громадянському житті, але навіть не заходять ніколи ані на збори, ані навіть на театральні вистави, бо бояться втратити своє реноме „porządnych Rusinów". „Літописець" їх добре знає, а мовчить! Неправдою також дальше є те, що професор Чайківський причинився до закриття бурси, бо бурса не істнує в цім році з причин, незалежних від виділу бурси. Невірне також те, що на початку ферій засновано секцію молоді при читальні „Просвіти", бо до виділу читальні щойно після поміщення допису „літописця" в „Ділі" наспіло дня 16. X. прохання до виділу про дозвіл заснувати таку секцію. Правдою є, що відбувалися сходини молоді в читальні, на яких „літописець" конче хотів поширювати свої особисті погляди, з якими одначе молодь не погоджувалася, а що до літературного вечера П. Тичини, то стверджуємо, що ніякого такого вечера не було — хіба, що „літописець" уважає літературним вечером віддекламування поезій П. Тичини. Франківське повітове свято не відбулося тому, що чит. хори в повіті не зважаючи на заклик виділу філії „Просвіти" не були на час підготовані і виділ філії мусів зрезигнувати з уладження такого повітового свята. Зате я віднісся до виділу чит. „Просвіти" в Теребовлі, щоб вона уладила льокальне Франківське свято, яке вже підготовляється. На закінчення нашого виснення мусимо запримітити, що саме „літописець" належить до деструктивних елементів і є типовим пайдократом, уважаючи себе інспектором над усіми товариствами, хоч сам до ніякої позитивної праці не хоче взятися. — Теребовля, 15. XI. 1926. За філію „Просвіти": о. Гр. *Мохнацький.* За Українську Бурсу: д-р *Гр. Гармагій.* За читальню „Просвіти": *Бартко Благітко.*

працюючих держав не в силі вдіяти нічого у своїх загальних плянах і волів зробити по доброму те, що мусів би зробити поневолі.

Новосотворене порозуміння є „великою хартою" великої історичної ваги. Наймогутніша европейська держава стверджує своє безсилля панувати над світом дотеперішніми принціпами імперіялізму. Пункт тягару британської імперії переходить з Европи на инші частини світа. Льондон мусить віднині ще чутливіше як дотепер прислухуватись до голосу доміній. Це значить, що Англія зможе ангажуватись в европейських справах лише настільки, наскільки це йде по лінії її світової політики, звязаної з домініями. До справ европейського суходолу вона стане ще більше байдужою. Всі її сили мусять бути спрямовані на Тихий Океан, на богатий ринок сирівців і її всесвітньої торгівлі.

А для самої Европи? Політичний вплив Англії ослаблений після її останніх економічних невдач. Ті частини держави, що працювали до цього часу солідарно з нею, хотять зажити власним самостійним життям. Наука останньої війни довела їх до цього висновку. Вони хочуть рішати про майбутню участь у війні без огляду на дотеперішні звязки з Англією. Їх єднає формально тільки особа короля. А чим є цей символ у нинішній добі переоцінки всіх традиційних авторитетів? Лишається ще спільна англійська мова. Але вже розвиток Злучених Держав є доказом, що одна й та сама мова може бути власністю двох держав з ріжною історією, територією, а головно ріжним сучасним ладом і суспільними ідеалами майбутности.

Нові національности творять невідхильно нові держави. Нові держави, навіть коли споріднені з иншими одною мовою, в силі творити нові нації. Англія — найбільший представник політики, з якою найзавзятіше бореться союз радянських республик, мусіла погодитись на принціп ворожий і комунізмові, і імперіялізмові: — принціп творення нових національних організмів, незалежних від „обєдинюючої" одної ідеї, що хоче ними правити.

А це є історичний факт далекосяжної ваги.

Проти самостійної України.

Виклад В. А. Мякотина в Празі.

З париського органу Мілюкова „Послѣднія Новости" довідуємося, що минулого тижня відбувся в Празі виклад російського еміґранта В. А. Мякотина про українську справу. В. Мякотин є членом російської партії народніх соціялістів. А тому незвичайно цікаве для нас, як ті оригінальні соціялісти уявляють собі вирішення української справи.

В. Мякотин зужив цілий свій реферат на те, щоби з великим завзяттям поборювати ідею незалежної української держави. Всіх українців еміґрантів, що стоять на плятформі незалежности України, якнайгостріше осудив за їх сепаратизм і нібито виказував неслушність самих заложень, з яких виходять українські „сепаратисти".

Деякі з українських публіцистів — думає референт — покликуються неслушно на історичне право українського народу на власну державу. Одначе переяславський договір, на який вони покликуються, не дає їм того права, бо такого договору взагалі не було. І тут незвичайно характеристичне розумовання Мякотина. Ось воно:

„Переяславський договір, заключений між Україною і Росією, як рівної з рівною, немов би то нарушила Москва, яка поневолила вільне передтим українське населення і заграбала землі, що належали до України. Тепер уже історики та юристи, проаналізувавши фактичні відносини, доказали, що й договору в суті річи не було. Одначе істотним є що иншого: не володар України, але козацький гетьман застерігав у тому договорі права для козацького війська. Для инших станів були застережені їх станові права, а верховна влада над ними переходила безпосередно в руки московського уряду. І коли вже казати про нарушення договору, то перший Богдан Хмельницький його нарушив, збираючи податки для гетьманського скарбу". (Цитуємо за „Послѣдними Новостями".)

Таке твердження має відвагу ставити соціяліст, що підіймається ні більше ні менче, як годити Українців з Москалями. „Не можеж Росія остати без берегів Чорного Моря, бо на їх завоювання пройшло богато віків і ще більше зусиль, за них пролито море російської крови" — так боронить свого становища соціяліст і це його найважніший аргумент проти незалежности України. Його рецепта така:

„Народньо-соціялістична (російська) партія поставила в своїй програмі федеративний устрій Росії в тій ціли, щоби всі народи, що заселюють Росію, а в тому числі й Українці, могли свобідно розвивати свою культуру у вільній російській державі. Спільне життя в минулому довело до того, що в загально-російську культуру внесли свою частину й Українці і тому вона є продуктом спільної творчости. Референт закликає і Росіян і Українців вдумчиво віднестися і глибше підійти до питань будучого будівництва. Чейже на просторі від Карпат до Кавказу лежать землі, на які Українці не мають ніяких прав — от взяти хочби Дон. Що скажуть на те донські козаки?"

Безсила, розгромлена фізично й морально російська еміґрація мабуть з недостачі иншого заняття не може погодитися ніяк з тим, що між Українцями переважають приклонники незалежної української держави. Сама думка про істнування таких Українців не дає спокою не тільки найправішим, але навіть лівим, і до того так зв. соціялістичним еміґрантським російським колам.

Не має український нарід історичного права на державну незалежність — твердять вони, фальшуючи історію. Та допустімо на хвилю навіть відсутність такого права, то невже без історичного права нація не має вже ніякого иншого права на державну незалежність?— Невже американська — наприклад— нація мала історичне право на окрему державу? Англійціж доказували неслушність її домагань на державну окремішність таксамо, як доказує нам нині Мякотин. Вони твердила навіть більше, що Американці в Злучених Державах — це Англійці, на щож отже Англійцям аж двох держав. Та, не зважаючи на те, нині є американська нація, є Американці, що ніяк не хочуть себе утотожнювати з Англійцями. А сам же Мякотин признає окремішність українського народу, то чомуж не може признати його права на окрему власну національну державу? Виключно тому, бо Росія потребує Чорного Моря, і ще й тому, що, згідно з поглядами всіх російських реакціонерів, вона проляла море російської крови за береги Чорного Моря. А Англія не проляла моря англійської крови за опанування великих просторів, на яких нині є Злучені Держави Північної Америки?

Україна — каже Мякотин — країна хліборобська в своїй перевазі і тому не має економічних підстав для державної незалежности. Це цікаве твердження! Самому Мякотинові відомо, що Україна своїми богацтвами не тільки надземними, але й підземними давала все підставу економічної екзистенції Росії, а тут нараз твердження, що своєї державної екзистенції власними економічними ресурсами не забезпечить. Така натяганість аргументації свідчить лише про сліпоту та вузькоглядність безсилих Москалів на еміґрації, але не про правдиві переконання. Національний шовінізм і нетерпимість заступає їм здоровий глузд і арґументи. Покривуючи своє безсилля злістю та національною ненавистю, вони, всі оті російські „соціялісти" й „республиканці", мають ще чоло лізти до Українців та переконувати їх діточо наївними арґументами про недоцільність їхнього політичного постуляту. Та забувають при тому, що не їм рішати ці справи, не їм формувати світогляд та політичні ідеали Українців. Українці творять нині націю і воля нації вирішить це питання а не збанкротовані політики в роді Мякотиних і Мілюкових чи инших їм подібних російських „соціялістів" і „демократів".

Під румунською окупацією.

Буковина.

„Національні меншости в Румунії розвиваються вільно".

Директор секції національних меншостей при Лізі Націй Ерік Кольбан, якого післала Ліґа Націй для обслідування скарг і переслідувань нац. меншостей в Румунії, головно мадярських і семигородських в Семигороді, перед своїм виїздом з Румунії сказав, що „Румунія мусить для консолідації нової держави та для забезпеки границь дбати про матеріяльне і культурне піднесення національних меншостей". Ці слова дали притоку румунській шовіністичній пресі заявити, що нац. меншостям живеться найкраще в Румунії, а політичний представник Румунії в Швайцарії заявив нахабно також перед Европою: „Це новий доказ, що меншости в Румунії вільно розвиваються і кожне румунське правительство помагає їм у цьому". Коли ж опінія про „культурну" Румунію така знаменита, то треба доказати бодай у себе дома, що нац. меншостям уже аж занадто добре живеться. Для цього підіймає румунська шовіністична преса на чолі з „Віторул", „Універсул" і „Кувынтул" уже третій раз у цьому році пресову кампанію проти всіх нац. меншостей за те, що вони не хочуть з утіхою і радістю приняти всіх тих насильств, що боярська і фашистівська влада їм щоденно наносить. У своїх шовіністичних вигуках договорилися вони до того, „що Румуни в Румунії поставлені просто під курателю нац. меншостей" („Універсул" з 6. XI. 1926). Міністр освіти Петровічі відповів послові Лукашевичеві, котрий домагався у нього позволення вчити в буковинських українських селах української мови, що він „уважає буковинських Українців за бувших Румунів і тому не може сповнити їм їх бажання". Але й цеї відповіди, гідної румунського міністра освіти, було замало румунським шовіністам і вони накинулися на нього за те, що він взагалі міг приняти українського посла Лукашевича з такими домаганнями. „Бо чи пан міністр освіти — пишуть шовін. газети — мав на увазі румунські національні інтереси? Вже пора, щоб румунська незалежність і самостійність сталися фактом і це треба знати і представникам національних меншостей".

Між иншим після виїзду Кольбана сиґуранца дістала нові вказівки для свіжих переслідувань преси національних меншостей, бо, мовляв „преса національних меншостей в Румунії істнує виключно засобами німецькими, мадярськими й російськими, які вона дістає під фірмою ріжних дотацій, щоб піддержувати іреденту в Румунії".

З мартирольоґії української преси.

Дня 8. листопада ц. р. минув один рік, як в Чернівцях почала виходити українська соц.-демократична ґазета „Боротьба". Всякий рух між українським робітництвом і селянством через переслідування влади з одної сторони і через розкол між самим робітництвом — на якийсь час був цілком припав. Аж після появи „Боротьби" і того організаційного центру, який створився довкола неї, відновили свою роботу політичні та культурні організації. А за те пішла нагінка й переслідування „Боротьби". Редактор „Боротьби" був двічи арештований і відсидів кілька місяців у тюрмі. Пошта не приймає посилок до „Боротьби", а всі протести навіть у парляменті, нічого не помогли. За саме читання „Боротьби" в українських селах, в яких панує вже 8 років виїмковий стан, сиділо більше 30 селян і робітників, кожний поверх 5 неділь, у тюрмі, а тепер декотрих з них буде за це судити навіть воєнний суд, як „більшовиків". Ревізії, тягання жандармами, арешти і т. д. сотки робітників і селян переносять за саме тільки читання і передплачування „Боротьби". Так виглядає доля одинокого в Румунії українського тижневика і така доля його читачів.

Премії донощикам.

Переслідування протягом останніх місяців по містах і селах усіх „небезпечних" елементів велися з такою зухвалістю і зловживаннями, що навіть і цілком „безпечні" горожане побачили ясно намір теперішньої фашистівської влади знищити всякі громадянські публичні права. Богато навіть і не потерпівших особисто громадян піднели протести, а потім і погрози всім скритим донощикам і агентам сиґуранци, так, що вони навіть на деякий час зі страху перед пімстою були дещо притихли. Окрім того само населення стало тепер більш осторожне перед такими типами. Щоб одначе оправдати дальший терор і вічну воєнну облогу Буковини, військова влада рішила явно виступити з заохотою до всяких доносів і оголосила такий поклик: Чернівці, 5. листопада 1926. 8. Військова Дивізія. „Тому, що в останньому часі відкрито більше терористичних організацій, головно в Бесарабії і на Буковині, які мали свої склади зі зброєю і вибуховими матеріялами, а також тому, що із зізнань арештованих виходить, що ще й досі скриваються инші такі організації, яких не вдалося до сьогодня викрити, вища воєнна команда рішила видавати премії до 10.000 леїв за всі доноси й рапорти, які приведуть до викриття цих організацій. Заяви й доноси треба робити при команді 8. дивізії в Чернівцях або в жандармерії або в дирекції буковинської сиґуранци. Виплата премій слідує зараз по зробленню заяви. — Генерал Флореску". — Ліпшої характеристики для явної корупції і для піддержування самої сиґуранци, як і для самого румунського режіму — не потрібно.

Бесарабія.

Бувші депутати „Сфатул Царія" (Краєвої Ради) про Бесарабію.

„Адеверул" з 9. ц. м. у звязку з питанням про заведення мирних відносин між ССРР. і Румунією наводить голоси деяких бувших послів бесарабської „Краєвої Ради" про значіння й ролю Бесарабії при заключенні будучого мира між Румунією і ССРР, яким тепер займається румунська преса. Бувший головний махер та ініціятор комедії, т. зв. декларації з 27. березня 1918 р., Галіпа Пан, в якій під дулами кулеметів вимушено, головно від частини українських і російських послів, „добровільне" прилучення Бесарабії до Румунії (декого з них цей самий Пан Галіпа казав пізніще розстріляти) заявляє тепер ось що: „Бесарабське питання — це часто внутрішньо-політичне питання самої Румунії, бо закордонні фактори цю проблему вже давно вирішили в користь Румунії. В той день, як щезне теперішня оліґархія, коли почнуть рахуватися з волею народу й коли сам нарід перейметься румунською культурою і дібється матеріяльного і духового прогресу, — тоді лиш буде й вирішено все. Тепер, що правда, ми хорі й нам потрібно вилічити свої рани". А на питання, чи можливий плєбісцит у Бесарабії для вирішення самим народом своєї долі, Галіпа заявляє: „Тільки в тім випадку, коли підійметься матеріяльний і моральний рівень населення Бесарабії і коли сам нарід буде свідомий і скаже: Дорога для плєбісциту — свобідна. Тільки тоді я і моя партія (себто мадь-пара-